

Høringsuttalelser til kommunedelplan for sentrum

Nummer	Avsender	Innspill	Kommentar
1	Telemark sivilforsvarsdistrikt (DSB)	DSB har delegert ansvaret til Statsforvalteren.	Tatt til orientering.
2	Grenland landbrukskontor	Fisketrappa har en viktig funksjon som byrom og trapp for rødlistede fiskearter. Det er viktig – å unngå at byggeprosjekter gir blakking av vann og undervannsstøy i perioder der det er oppgang/utvandring av anadrom laksefisk, ål og niøye – at det ikke etableres lyskilder som kan virke hemmende på artenes opp- og utvandring Hver vår er det konflikter med en del fuglearter, særlig den rødlistede fiskemåka, i forbindelse med reirbygging. For å unngå dette kan muligheten for at måker kan hekke fjernes/vanskeliggjøres. Det er råd om dette på kommunens hjemmeside Måker - måkeunger i byen - Skien kommune	Begge punktene om hensynet til fiskearter er tatt inn i bestemmelsene 1.9 <i>Blågrønne strukturer</i> Tatt til orientering.
3	Rødt	Rødt ønsker ikke mer utbygging og privatisering av vannfronten i sentrum og foreslår: <i>I planområdet tillates ikke bygging/utbygging på kunstige øyer, halvøyer eller annen konstruert byggegrunn i vannet.</i> Påpeker det påtrengende behovet for flere og varierte boliger i sentrum og i randsonene i sentrumsplanen. Bare en bredt sammensatt befolkning av unge, voksne, eldre, enslige og familier kan skape bærekraft og liv i byen. Peker på varslede endringer i plan- og bygningsloven som trolig kan gjøre at kommunen vil kunne stille konkrete krav til hvordan boligutbygginger kan være. Viser også til pkt 6 i sak 21/24, forslag til planstrategi 2024 – 2027, i Skienformannskap 23. april 2024: <i>Under avsnittet om boligstrategi i planforslaget tas det inn følgende: Rimelige leie- og selveierboliger skal være en del av planens mål om en bærekraftig boligutvikling i Skien. Det kommende planarbeidet skal belyse aktuelle, ulike</i>	Det er ikke lagt inn nye arealer i vann i planen. Et planlagt utfyllingsareal på Smieøya er tatt ut av plankartet. Innspill knyttet til boligutvikling, -typer og – sammensetning blir tema for den kommende boligstrategien som kommunen skal utarbeide. Denne helhetlige utredning bør foreligge før det vurderes bestemmelser om bolistrategiske forhold i sentrumsplanen.

		<i>modeller innenfor begrepene sosial boligbygging/allmennboliger/Den tredje boligsektor.</i> Bestillingen kan like gjerne inkluderes/drøftes/omtales i det videre arbeidet med den nye sentrumsplanen.	
4	Nye veier AS	Har ikke merknader til høringen.	Tatt til orientering.
5	Mattilsynet	Har ingen nye innspill til planen.	Tatt til orientering.
6	Bane nor SF	Er tilfreds med at jernbanetunnelen sikres med hensynssone og tilhørende bestemmelse.	Tatt til orientering.
7	Renovasjon i Grenland IKS	Sentrumsplanen bør benevne og hensynta arealbruk for renovasjon, herunder tilrettelegging for felles renovasjonsløsninger. Dette gjelder både for rehabilitering og nybygg. Dette kan redusere transportbehov, bidra til ryddig og funksjonelt bymiljø og være et brannforebyggende tiltak.	Tilrettelegging for felles renovasjonsløsning for boliger er sikret i planens bestemmelser.
8	Skien By	Tilgjengelighet - For allmennheten - Fylle opp tomme lokaler med gründere. - Uteservering Parkering - Flere parkeringsplasser Oppgradering av gater - Bidra økonomisk	Høringsuttalelsen er mest en situasjonsbeskrivelse av aktiviteten i sentrum med få konkrete forslag til endringer i kommunedelplanen. Det meste angår byggefasen og er relevant for utbyggere/gårdeiere og byggesaksbehandlingen. Det sies ikke noe konkret om hva som var problemet knyttet til uteservering. For å få god kvalitet på uteserveringene, utarbeidet kommunen en veileder for dette formålet. Denne skal sørge for helhetlige og estetisk gode løsninger i sentrumsgatene. Forslagene om parkering er knyttet til oppfølging av parkeringsstrategien, etter at den er forankret i kommunedelplanen gjennom bystyrets vedtak.

			Forslagene går på etablering av nye plasser, regulering av tid og pris. Forslag knyttet til oppgradering av gatene håndteres i byggeprosjektene.
9	Statsforvalteren	<u>Støy og støv, luftforurensning</u> Anbefaler at det gjøres en medisinskfaglig og helhetlig vurdering av samspillseffektene av støy og luftforurensning før kommunen tillater støyfølsom arealbruk innenfor et område som har luftforurensning / støynivå som overstiger de anbefalte grenseverdiene. Påpeker at det ikke er gjort en overordnet utredning av støy og luftkvalitet for de økte byggehøyder. For luftkvalitet bør avbøtende tiltak tydelig sikres i bestemmelsene. I detaljregulering og ved enkelttiltak bør det vurderes om det kan gjøres grep, med plassering og utforming av bebyggelse, uteareal, vegetasjon, m.m., slik at luftkvaliteten blir så god som mulig. Vi tilrår at kommunen vurderer hvilke plangrep som er hensiktsmessige for å oppnå best mulig luftkvalitet, spesielt på leke- og uteoppholdsarealer, og at avbøtende tiltak for luftkvalitet sikres i bestemmelsene. Det fremkommer av bestemmelsene at retningslinjene, herunder både T-1442 og T-1552, skal legges til grunn for tiltak. For støy er det videre sikret i bestemmelsene at alle boenhetene skal være gjennomgående og ha stille side. Det bør også tas inn en bestemmelse som presiserer at bygge- og anleggsstøy ved utbygging av de aktuelle områdene ikke skal overskride grenseverdiene gitt i tabell 4 i støyretningslinjen. Påminner om anbefalingene i T-1442/2021 knyttet til stille områder.	<u>Støy og støv, luftforurensning</u> Kommuneoverlegen i Skien kommune har utarbeidet en medisinskfaglig og helhetlig vurdering av samspillseffektene mellom støy og luftforurensning. Konklusjonen fra vurderingen er at det er en målkonflikt. Skal en planlegge for energieffektive, klimavennlige byer med minst mulig transportbehov og høy andel kollektivtrafikk, eller unngå ny støy- og luftfølsom bebyggelse i rød sone? Ifølge veiledere for luftforurensning og støy fra miljødirektoratet, skal det i slike tilfeller tas hensyn til samordnet bolig-, areal- og transportplanlegging foran anbefalingene i retningslinje T-1520. Kommuneoverlegen i Skien vurderer at føringene i veilederne er ivarettatt, og kompenserende tiltak er vurdert og iverksatt, i kommunedelplanen. Det holder at den ligger inne i støyretningslinjene.

		<u>Klima</u> Miljøavdelingen minner om Statlige planretningslinjer for klima- og energiplanlegging og klimatilpasning (SPR-klima) som i pkt. 4.3 siste avsnitt påpeker at «bevaring, restaurering eller etablering av naturbaserte løsninger (slik som eksisterende våtmarker og naturlige bekker eller nye grønne tak og vegger, kunstige bekker og basseng mv.) bør vurderes. Dersom andre løsninger velges, skal det begrunnes hvorfor naturbaserte løsninger er valgt bort». Vi anbefaler at planbestemmelsene om overvannshåndtering, herunder § 1.5.1 om redegjørelse for klimatilpasning og/eller § 1.13.3 om overvann, inkluderer en henvisning til dette. <u>Samfunnsikkerhet og beredskap</u> Anser at planforslaget er i tråd med statsforvalteren sine innspill til planvarslet. <u>Naturmangfold</u> Foreliggende planforslag representerer en forbedring for naturmangfoldet i forhold til gjeldende plan, og miljøavdelingen vil berømme kommunen for fokuset på ivaretagelse av grønnstruktur og trær i sentrum. Planbestemmelsene omfatter en bestemmelse om bevaring av eksisterende trær og vegetasjon i §1.10.2, hvilket er positivt. I første ledd heter det at «generelt skal enkeltstående trær, tregrupper eller trekker bevarer», mens det i andre ledd fremkommer at «ved regulering skal trær som ønskes bevart reguleres til bevaring». Sett i sammenheng fremstår det noe uklart hvorvidt alle trær faktisk skal bevarer, eller om det på reguleringsplannivå åpnes for felling eller beskjæring, og i så fall hvilke kriterier som i så fall skal legges til grunn. Bestemmelsen bør presiseres før planen vedtas. I tredje ledd oppstilles det forbud mot å felle, eller å gjøre tiltak i rot-/dryppsonen, til trær med stammeomkrets over 90 cm «[i] byområdet, i boligområder og ved vei». Bør gjelde for hele planområdet.	<u>Klima</u> Skybruddsplanen har helhetlige tiltak for overvannshåndtering, også naturbaserte tiltak. Det er også tatt inn en retningslinje om at naturbaserte løsninger bør vurderes. <u>Naturmangfold</u> Bestemmelsen om at alle trær med stammeomkrets over 90 cm ikke kan felles gjelder generelt for sentrum. Ved regulering åpnes det i tillegg for at enkelttrær eller grupper av trær kan reguleres til bevaring. Det vil også kunne omfatte trær under minstekravet på 90 cm. Bestemmelsen gjelder i hele planområdet
--	--	--	--

		<u>Barn og unge</u> Påminner om at hensynet til barn og unge er sterkt forankret i lovverket og nasjonale retningslinjer, jf. plan- og bygningsloven §§ 1-1, 3-1, Rikspolitiske retningslinjer for barn og planlegging (RPR-barn) pkt. 4 og 5, samt forvaltningsloven § 17. I henhold til RPR-barn følger det av § 5 a) at arealer og anlegg som skal brukes av barn og unge skal være sikret mot luftforurensning, støy, trafikkfare og annen helsefare. Dette punktet kan vi ikke se er tatt inn i bestemmelsene, og miljøavdelingen tilrår kommunen å sikre at dette inkluderes i planbestemmelsene § 1.7.3, som omhandler kvalitetskrav for lekearealer. Bestemmelsene i kkomunedelplanen angir ikke høyder for feltene K-4 og K-5. Byggehøyder på felt K-4, Norgesmøllene, vil være relevant i forhold til PM5. Det er her kulturmiljøverdier av nasjonal verdi som blir berørt og byggehøyder må presiseres. <u>Justis (bestemmelser)</u> - Antall boenheter innenfor unntak av 800m2 BRA, - 1940 tillates ikke revet: Ikke være av generell art, men må være saklig begrunnet.	<u>Barn og unge</u> Sikring av arealer og anlegg som brukes av barn mot forurensning, støy og trafikkfare vil bli tatt hensyn til når slike arealer inngår i en reguleringsplan eller byggesøknad. RPR for barn og planlegging er tatt inn i bestemmelsene som en informasjon Byggehøydene for felt K-4 og K-5 hadde falt ut i høringsforslaget. De er nå tatt inn. <u>Justis (bestemmelser)</u> Unntaket fra krav om regulering er tatt ut av planen. Forbudet mot riving er endret fra å gjelde alle bygninger før 1940 til å gjelde de som har A- og B-status i kulturminnevernplan 2013.
10		<u>Hovedutvalg for næring, industri og klima, møte 05.02.2025</u> Vedtak: a) For felt K-4 og K-5, Norgesmøllene og Smieøya, er det ikke angitt byggehøyder i bestemmelsene. Dette er en vesentlig mangel i planen, og det bes derfor om at dette innarbeides i kkomunedelplanen. Av planprogrammet s. 34 går det fram at det planlegges 4-6 etasjer i området. Dersom kommunen ønsker å øke tillatte byggehøyder ut over	Byggehøyder i K-4 og K-5 er nå lagt inn. Det er ikke foreslått øking av byggehøydene utover det som ligger i gjeldende plan for disse områdene.

		hva som er tillatt i gjeldende kommunedelplan, ber Telemark fylkeskommune om å få forslaget tilsendt for vurdering og uttale. b) Planbestemmelse punkt 1.11 Transport, jf. retningslinje til arealformål Veg punkt 2.2.1, legger gatebruksplan datert 15.08.2024 til grunn for videre planlegging av all gategrunn i Skien. Dersom kommunen ønsker å bruke dokumentet, må det bearbeides i samarbeid med fylkeskommunen som vegeier. c) Plankartet må kvalitetssikres slik at areal avsatt i reguleringsplaner til friområde eller allment tilgjengelig lekeareal også vises som grønnstruktur på plankartet til sentrumsplanen. d) Arealformålet Veg må justeres i plankartet slik at tilstrekkelig vegareal blir satt i samarbeid med vegmyndigheten. e) For kvartalet avgrenset mot Skistredet i nord, mot Prinsessegata i vest, mot Torggata i øst og mot Møllebrua i sør bes Skien kommune om å vurdere behovet for byggehøyder på 6 etasjer. Kommunen bør se på muligheter for at kun deler av området gis større høyder enn 4 etasjer. <u>Fra fylkesdirektørens saksframstilling (høringsuttalelse):</u> Plankartet mangler hensynssoner etter kart- og planforskriften som viser hvilke reguleringsplaner som skal gjelde foran sentrumsplanen, slik planbestemmelsene punkt 1.1.1 fastsetter. Arealet øst for Holbergs gate for det meste vist som grøntformål både i gjeldende sentrumsplan og i temakartet, men er vist som nåværende byggeområde i forslag til ny sentrumsplan. Dette skaper usikkerhet rundt bruken av temakartet. Plankartet må kvalitetssikres slik at areal avsatt i reguleringsplaner til friområde eller allment tilgjengelig lekeareal også vises som grønnstruktur på plankartet til	Gatebruksplanen har vært drøftet med fylkeskommunen i tre møter og kommunen har notert seg fylkeskommunens synspunkter og faglige råd. Denne kvalitetssikringen er gjennomført. Veiformålet i planen er justert i samarbeid med veimyndigheten. Dette punktet har vært en del av dialogen kommunen har hatt med Riksantikvaren, etter at de overtok saksbehandlingen fra fylkeskommunen. Departementet har kommet med en uttalelse om at ny plan ved motstrid går foran eldre plan. Derfor er H_910 ikke blitt benyttet. Temakartet er endret siden dette er et areal som er regulert til byggeområde. Arealer avsatt i reguleringsplaner til friområde eller allment tilgjengelig lekeareal vises nå som grønnstruktur på plankartet
--	--	---	--

		sentrumsplanen. Fylkesdirektøren har vesentlig merknad til plankartet, da dette ikke er tilstrekkelig avklart. Gatebruksplanen viser ikke konkret til N-V125, og ser bare delvis ut til å være utarbeidet i tråd med veilederen. Fylkesvei 32 Møllebrua er kategorisert som viktig i det overordnede veinettet. Dette må tas med i vurderingen av hvilken kategori den skal få i gatebruksplanen. En trafikkutredning for å kartlegge og analysere hvordan dagens og framtidige trafikkstrømmer kan og bør avvikles, må gjøres før det i gatebruksplanen kan konkluderes med at Møllebrua skal bli bygate og ikke hovedgate. Fylkesdirektøren har vesentlig merknad til arealformålet veg og ber om at tilstrekkelig vegareal blir satt i samarbeid med vegmyndigheten. Under denne forutsetningen kan nødvendige endringer av plankartet justeres til sluttbehandling. Et eksempel er krysset Nedre Skottlandsveg/ Kongens gate/ Langbrygga der det verken er vist plass til oppgradering av Kongens gate eller eksisterende regulert bredde på gata Langbrygga som er kjøreatkomst til Skien brygge. Med begrunnelse i hensynet til kulturminner og kulturmiljø har fylkesdirektøren funnet det nødvendig å fremme innstilling om innsigelse til planforslaget. Innsigelsen gjelder forslag om å øke byggehøyder fra fire til seks etasjer i flere kvartaler i Skien sentrum For plankartets arealfomål Felt K-4, Norgesmøllene, og K-5, Smieøya, er det en egen bestemmelse, 2.1.2.2 Felt K-4 og K-5, som krever utarbeidelse av en samlet reguleringsplan for deler av området. Bestemmelsene i kommunedelplanen angir imidlertid ikke høyder for de to feltene, noe som er en vesentlig mangel i planen. I punkt 1.6.2 som omhandler siktlinjer og taklandskap, anbefaler vi sterkt at det settes et generelt krav til at solenergianlegg på tak skal være i et ikke-reflekterende materiale for å unngå unødvendig refleksjon av sollys.	Gatebruksplanen er utarbeidet i tråd med veileder N-V125. Kategoriseringen av Møllebrua som bygate i gatebruksplanen vil ikke være til hinder for at nødvendige tiltak som en trafikkutredning vil komme opp med kan gjennomføres. Arealformålet vei er justert i tråd med planene for Kongens gate og Langbrygga. Dette punktet er svart ut i prosessen med Riksantikvaren siden de overtok saken fra fylkeskommunen når det gjelder byggehøyder i disse kvartalene. Høydebestemmelsene for feltene K-4 og K-5 hadde falt ut av høringsforslaget, men er nå tatt inn igjen. Riksantikvarens veileder om solenergianlegg er tatt inn som en informasjon i bestemmelsene.
--	--	---	--

		Parkeringsstrategien angir at det fortsatt skal være parkering under Arkaden. Vi ber om at kjøreadkomst til parkeringskjelleren sikres med planbestemmelsene.	Arkaden har adkomst via Fiskeslepet i dag. Mulighetsstudien og den etterfølgende reguleringsplanen for dette området vil avklare en eventuell ny adkomst til Arkaden.
11	NVE	<u>Unntak fra plankrav</u> Det er avgjørende at unntak fra plankrav ikke gjelder innenfor fareområder for flom, skred og kvikkleireskred. <u>Kvikkleire</u> Grunnlaget for hensynssone faresone er ikke beskrevet i verken i planbeskrivelsen eller i bestemmelsene. Det er ikke skilt mellom aktsomhetsområder og fareområder. NVE gir faglig råd om å bruke NVE aktsomhetskart for kvikkleireskred som grunnlag for hensynssone kvikkleireskred. NVE gir faglig råd om å skille mellom kartlagte kvikkleiresoner og aktsomhetskart i plankart og bestemmelsene. <u>Flom</u> NVE gir et faglig råd om at grunnlaget for hensynssonen blir omtalt i planbeskrivelsen og i planbestemmelsene, og at de ulike sonene får ulike bestemmelser ut fra grunnlaget. I faresonen for flom er sikkerheten avklart etter sikkerhetsklasse i TEK17, mens det i aktsomhetsområdene må settes krav om at sikkerhet skal være dokumentert og avklar ved utarbeidelse av planer og ved søknad om byggesak. Eventuelt at det er forbud mot tiltak i deler av aktsomhetssonen, for eksempel i grøntområder. Det er utarbeidet faresonekart av NVE for flom (flomsonekart) NVE Flomkart 10/2004:Delprosjekt Skien, se NVE Atlas der faresoner er lagt inn. NVE Aktsomhetskart for flom og NVE Atlas viser at et mindre vassdrag i planområdet ligger innenfor aktsomhetsområde for flom <u>Klimaendringer</u>	<u>Unntak fra plankrav</u> Uttalelsen er tatt til følge. Unntak fra plankrav er tatt ut av bestemmelsen. <u>Kvikkleire</u> Uttalelsen er tatt til følge. Grunnlaget for hensynssonen blir vist i bestemmelsen og beskrevet i planbeskrivelsen. NVE sitt aktsomhetskart for kvikkleireskred blir grunnlaget for hensynssonen kvikkleireskred og det blir skilt mellom kartlagte kvikkleiresoner og aktsomhetskartet i plankartet og bestemmelsene. <u>Flom</u> Uttalelsen er tatt til følge. Grunnlaget for hensynssonen blir vist i bestemmelsen og beskrevet i planbeskrivelsen. Aktsomhetskart for flom blir grunnlaget for hensynssonen flom og det blir skilt mellom faresone flom og aktsomhetskartet i plankartet og bestemmelsene. <u>Klimaendringer</u>

		Ta hensyn til forventede klimaendringer. Faktaarket fra NVE, «Hvordan ta hensyn til klimaendringer i arealplanleggingen», gir en kort beskrivelse av hvordan dere bør innarbeide hensynet til klimaframskrivninger i arealplanene. Norsk klimaservicesenter har utarbeidet klimaprofil for Telemark fylke: Klimaprofil Telemark - Norsk klimaservicesenter. NVE anbefaler at dere benytter kunnskapen klimaprofilen gir om forventete klimaendringer i planarbeidet For hovedvassdraget, som er aktuelt i denne planen, gjelder 0% klimapåslag. Vi gjør oppmerksom på at for andre vassdrag i kommunen er anbefalingen 20% og 40%. <u>Overvann</u> Overvann ser ut til å være godt ivaretatt i planen. Kommunen har utarbeidet en skybruddsplan som er knyttet opp til sentrumsplanen gjennom bestemmelsene. Det er også gitt flere andre bestemmelser om overvann. NVE anbefaler å ta inn en henvisning til NVE Veileder 2/2023: Kartlegging av fare fra overvann <u>Byggegrense mot vassdrag</u> Det tillattes ikke tiltak nærmere vann og vassdrag enn 10 meter. Det er ikke gitt bestemmelse om kantsone (vannressursloven §11). NVEs merknad til dette er at 10 meter er kan være knapt med tanke på funksjonen for kantsone som leveområde for planter og dyr, og for å hindre avrenning. På den andre siden er store deler av kommunedelplanen byområder som er nedbygget og det ligger hensynssoner (faresone) langs vassdragene som vil legge begrensninger på utbygging der det ikke er nedbygget. <u>Vassdrags- og energianlegg</u> NVE viser til uttalelse fra Statnett datert 07.06.2023, og legger til grunn at deres uttalelse om at det må tas hensyn til og sikre transportveien for tunge trafoer, og at det ikke må iverksettes tiltak som medfører forringelse av adkomst til Statnetts anlegg, blir fulgt opp. <u>Generelle råd</u> Se nettsider til NVE, blant annet kartbasert veileder for kommuneplan. Gir verktøy og innspill til planarbeidet.	Uttalelsen er tatt til følge. Faktaarkene er blitt lagt til grunn i planleggingen. For å ta høyde for elveflom, havnivåstigning og stormflo i Bryggevatnet, er kotehøyden fra kommuneplan 2015 videreført. Dette er sjekket opp mot dagens kunnskap. <u>Overvann</u> Skybruddsplanen dekker overvannstemaet og hvordan overvann skal håndteres. <u>Byggegrense mot vassdrag</u> Uttalelsen er tatt til orientering. Skien kommune beholder en byggegrense på 10 meter. <u>Vassdrags- og energianlegg</u> Uttalelsen er tatt til følge. Transportveien for tunge trafoer blir ivaretatt gjennom et eget formål i planen. <u>Generelle råd</u> Tatt til orientering.
--	--	---	---

		<u>Meld inn faresoner</u> NVE ønsker tilgang til alle flom- og skredfareutredninger, både rapporter og eventuelle kartlagte faresoner.	<u>Meld inn faresoner</u> Tatt til orientering.
12	Besteforeldrenes klimaaksjon	Klimakonsekvenser og -tilpasning Pkt 1.5.1 og 1.5.2 og 1.5.3, er viktig for å etablere en forsvarlig byutviklingspraksis. I tillegg bør det inngå aktiv kontroll slik som foreslått i klimavurdering for ny kommunedeplan for Skien kommune. Feks. Byggesak (uavhengig kontroll) Blågrønne strukturer positivt (10.1). Mer grønne områder i sentrum vil ha sannsynlige synergieffekter (håndtere vann/nedbør, overvann, trivsel, gjøre sentrum mer attraktivt. Husk: Verdien av at eksisterende vannveger blir ivaretatt. Høyder Høgda på bygninger innverkar både på lys/skugge, utsikt, og på luftsirkulasjon og vind/turbulens i byrommet. Bygninger på opptil 6 etasjer, og relativt tett, vil kunne innverke negativt på trivsel og gjera området mindre attraktivt for mange Planbestemmelse 1.10 Blågrønne strukturer 1.10.1 Bevaring av verdifull natur-, landskaps- og grønnstruktur: Kommentar: Hjellevannet, Bryggevatnet og Skienselva inkl. Klosterfossen og Damfoss bør inngå her. Altså «forvaltes slik at kvalitetene i landskapet opprettholdes og styrkes» 1.10.3 Interesser i sjø, vann og vassdrag 1.10.3.1 10-metersgrense er svært positivt tiltak og betyr at Skien kommune ikkje vil tillate bygging i elva. 1.10.4 Turveg langs elva Det er positivt at det blir foreslått å bandlegge areal til turveg	Klimakonsekvenser og -tilpasning Byggesaksbehandlingen kan sørge for at klimamålene blir ivaretatt, for eksempel gjennom økt bruk av uavhengig kontroll, tilsyn og krav om utredninger. Dette blir et spørsmål om ressursbruk. Eksisterende vannveier er ivaretatt gjennom at de er vist som flomveier og vannarealer lagt ut som vannformål. Høyder Høydeforslaget i sentrum er justert og konsekvensutredet. Blågrønne strukturer Bestemmelsen 1.9.3.1 ivaretar de overordnede hensynene til landskapet der inngår også vannene og vassdragene. Interesser i sjø, vann og vassdrag 10 meters grense gjelder i de områdene som ikke er regulert. Turveg langs elva Turveg langs elva er lagt inn i plankartet som en stiplet linje.

13	Meierikvartalet Skien AS	Vi opplever at flere bestemmelser strider imot kommuneplanens visjon og satsningsområder. Vi er bekymret for at de innskjerpende bestemmelsene bl.a. til “murbyen”, vil gjøre det vanskeligere for private aktører å samarbeide med kommunen om “å løfte sentrum videre”. En sentrumsplan må ikke være for rigid og sette for strenge premisser, men heller tilstrebe fleksibilitet i sin ordlyd. Bestemmelser og retningslinjer: Tekniske installasjoner. Det er fordelaktig om alle bygg i så stor grad som mulig kan oppgraderes til gjeldende teknisk standard. I eksisterende bygg er dette en utfordring da det kan være plasskrevende og kunne ha inngripende konsekvenser for kvalitet, økonomi og utforming. Selv om selve ventilasjonsaggregatet kan plasseres andre steder i bygningen, så vil det bli nødvendig med enkelte tekniske installasjoner på tak f.eks. til luftinntak og utkast o.l. Balkonger. Inntrukne balkonger har dårligere solforhold enn balkonger som kan krage ut forbi fasadelivet. Det kan også være teknisk og økonomisk krevende å få til. Kan det i stedet lages en retningslinje, som sier noe om forventet kvalitet eller størrelse? Eventuelt kan det være noen områder hvor det ikke skal tillates utenpåhengte/utkragede balkonger, hvis det er nødvendig. F.eks. mot rød støysone (for å unngå innglassing) eller i et historisk miljø hvor det er viktig å bevare et tydelig gateløp? Hvis det skal bli attraktivt å kjøpe bolig i de eksisterende byggene i sentrum, så er et viktig kriterium at de har tilgang til en romslig balkong med gode solforhold. Vi mener at størrelse og utforming av balkonger bør kunne vurderes særskilt i hvert enkelt prosjekt, og at utenpåhengte balkonger inn mot gårdsrom burde tillates. Uterom: Krav til uteareal bør minskes, og kvaliteten på fellesareal bør økes. Bevaring: Bestemmelser bør være fleksible og tillate transformasjon og ombygging. Bygge høyder: For gårdeiere/utviklere vil det å kunne bygge høyere være av avgjørende betydning for om det er mulig å realisere et prosjekt rent økonomisk.	Tatt til orientering. Bestemmelsen om installasjoner på tak er modifisert og nå tillates nødvendige installasjoner, men de skal være bygget inn som en del av taket. Bestemmelsen om inntrukne balkonger er en retningslinje. Det var feil arealkrav i høringsforslaget. Det er nå endret fra 50 til 20 m2 pr. Boenhet. Tatt til orientering Bestemmelsene endret i samsvar med resultat av dialogen med Riksantikvaren.
----	-----------------------------	--	--

		Bygge på eksisterende konstruksjoner: Det er svært teknisk krevende og kostbart å skulle bygge videre på de eksisterende konstruksjonene. «Eksisterende bebyggelse oppført før 1940 tillates ikke revet, men skal bevares i eksteriør og form», vil skape store utfordringer for revitaliseringen av sentrumskvartalene, og i stor grad begrense mulighetene for å kunne benytte seg av muligheten for fortetting i innvendige gårdsrom. Parkering Gode parkeringsløsninger er avgjørende, inkludert korttidsparkering foran butikker. Fokus på barnefamilier Planen mangler tiltak for å tiltrekke barnefamilier og ungdom til sentrum. Lekearealet på Brygga er for mange for langt unna til at folk skal benytte seg av tilbudene i sentrumskjernen.	Tatt til orientering Denne bestemmelsen er endret til å gjelde A- og B-objekter. Følger av parkeringsstrategien. Tiltak for å tiltrekke seg barnefamilier og ungdom vil bli jobbet med i handlingsprogrammet for sentrum.
14	Grenland Næringsforening	Usikre på om planen vil fremme næringsutvikling, selv om den legger opp til økning i beboere og ansatte i sentrum. Opptatt av Handelstorget, parkering, bygarasjen, varetransport og handicap-parkering, trafikkflyt, rådhusplassen, arbeider i gater og at det ikke må være umulig å rive eldre bygg, siden kostnadene ved rehabilitering kan bli for høye.	Punktene næringsforeningen tar opp er ivaretatt gjennom kommunedelplanen, inkl. endringer etter høring, eller i handlingsprogrammet.
15	Fiskeridirektoratet	Fiskeridirektoratet kan ikke se at de har fått varsel om oppstart av planen. Det er i Fiskeridirektoratets kartverktøy, Yggdrasil: https://portal.fiskeridir.no/plan registrert bløtbunnsområder i strandsonen i Hjellevannet, vest for Smieøya. Registrerte bløtbunnsforekomster ved Bokholmen og ved Måkeodden er utenfor antydte planområde.	

		Vi registrerer at bestemmelser til planen nr. 1.10.3 omhandler byggegrenser langs vann og vassdrag og nevner bl.a. forbud mot etablering av sandstrand. Videre er det inntatt hensynssone som dekker bløtbunnsområdet ved Smieøya, med retningslinjer i nr. 3.4.1 Vi ber om å få tilsendt kopi av vedtak, slik at vi kan holde oversikt over utviklingen i saken, gjeldende praksis og eventuelle veiledningsbehov. Dersom dere har behov for nærmere avklaringer i saken kan dere kontakte oss igjen med en konkret forespørsel.	Uttalelsen tatt til orientering. Kopi av vedtaket sendes til fiskeridirektoratet.
16	Tone Annette Engebretsen (På vegne av aksjonsgruppen - Bevar sjøveien til Telemarkskanalen , FB gruppen Ikke bygg i Ælva vår! og FB gruppen By- og stedsutvikling Skien)	Forslag om en utvidet beskrivelse av estetikk og bokvalitet for Skien sentrum som begrunnes og forankres i forskning som viser hva mennesker trives med og som er helsemessig fordelaktig. (estetiske føringer, universell utforming, strøksutforming, arkitektonisk variasjon og mangfold, arkitektur, materialbruk, symmetri, struktur, farger, detaljer, høyder og byplanløsninger). Hjellevannet, Bryggevannet og Skienselva inkl klosterfoss og Damfoss bør inngå i bestemmelsene pkt. 1.10.1 «bevaring av verdifull natur-, landskap og grønnsstruktur. Påminnelse om at vannressurslovens § 11 om bevaring av kantvegetasjon er gjeldene, ref. pkt. 1.10.3.1 i bestemmelsene. 10 meter byggegrense er svært positivt og betyr at Skien kommune ikke vil tillate bygging i ælva, ref. pkt. 1.10.3.1. Positivt å båndlegge areal til turveg, ref. pkt. 1.10.4. Forslag til bestemmelsene kap. 4 «bestemmelser knyttet til bestemmelsesområder».	De generelle bestemmelsene om estetikk og bokvalitet dekker mye av dette. Byformanalysen, DIVE-analysen og grønnsstrukturtemaet styrker det ytterligere. Utover dette vil innspillet kunne ses på i handlingsprogrammet som grunnlag for veiledninger og andre føringer for arkitektur. Bestemmelser bør ikke bli for spesifikke ettersom det kan medføre til at andre områder igjen blir mindre prioritet /vektlagt. Ivaretatt allerede i planen. Vannressursloven er en lov som kommunen må forholde seg til. Tatt til orientering. Tatt til orientering.

		All planlagt bebyggelse skal:utformes slik at den styrker sine omgivelser; ingen enkeltplaner er viktigere enn helheten gis en god arkitektonisk utforming utformes i samspill med områdets strøkskarakter styrke eksisterende bystruktur vektlegge historiske strukturer, grøntdrag, viktige siktlinjer underordnes viktige landskapstrekk og landemerker bidra til å understreke og forsterke gater og plassrom Ingen enkelttiltak er viktigere enn helheten, og planlagte bygninger og tiltak skal derfor: ha en arkitektonisk kvalitet, utformet i samspill med sine omgivelser ha høy materialkvalitet være tilpasset bygningens funksjon og betydning for allmennheten styrke tilliggende enkeltbygninger eller bygningsmiljøer med høy historisk, arkitektonisk eller annen kulturell verdi Ved byggetiltak på bygninger med verneverdi skal det særlig legges vekt på: - husets karakter og særtrekk - kulturhistoriske og arkitektoniske verdier som knytter seg til byggverkets ytre skal bevares - byggets form, volum, fasadenes proporsjoner, material- og fargebruk og dør- og vindusutforming skal bevares. - Ved istandsetting av verneverdige bygninger skal opprinnelige eller eldre eksteriørmessige detaljer som panel, listverk, vinduer, dører og takdekking bevares i så stor utstrekning som mulig - Opprinnelig bygningsdeler bør i størst mulig grad repareres fremfor hel utskifting. - Det skal legges vekt på tilrettelegging for bruk av historisk verdifulle bygninger. Der hvor dette kommer i konflikt med andre bestemmelser kan kommunen etter en samlet vurdering prioritere dette hensynet.	Ivaretatt i bestemmelser og retningslinjer.
--	--	--	--

		Skien brygge - Sørg for at utviklingen av Skien Brygge blir stedstilpasset og faktisk gir bedre tilgang til vannet for allmennheten. - Tilgangen til vannet er universelt utformet og tilgjengelig for alle - Langsgående kai Bryggevannet - Vurdere alternative løsninger for kryssing av vann, som er mindre inngripende enn bro Murbyen - Øke aktivitet i murbyen med feks. gratis eller billig leie i 1. etg. i murbyen - Balanse mellom nye utviklingsprosjekter og bevaring av byens historiske karakter - Nye bygg i og tett ved murbyen harmonerer med eksisterende arkitektur og bylandskap - Attraktive offentlige rom - Planlegging av fleksible uteområder som kan brukes til ulike arrangementer og aktiviteter - Lavterskeltilbud/møteplasser for barn og unge i Skien sentrum Generelt om boligtilbud - Variert boligtilbud som passer ulike aldersgrupper og livssituasjoner - Tilby rimelige utleieboliger for unge	For Skien brygge er arealbruken bestemt gjennom en områderegulering vedtatt av bystyret. Dette må knyttes til bypakkeprosjektet for gs-bru. Dette hører hjemme i handlingsprogrammet. Innspill til handlingsprogrammet. Ref. svar over. Innspill til handlingsprogrammet.
--	--	--	---

		Kunst og kultur - legge til rette for mer gatekunst i Skien - peke ut områder i sentrum - legge til rette for musikkfestivaler og gatemusikere, skape dedikerte områder/scener for gatemusikanter. - Tematiske byrom Kultur og stedsanalysen Kultur- og stedsanalysen gir et helhetlig bilde av Skiens sentrums historiske utvikling og identitet. Ved å inkludere analysen i sentrumsplanen, sikrer man at fremtidig byutvikling skjer i harmoni med stedets egenart." "Analysen peker på flere sårbare kulturmiljøer som er truet av fortetting og modernisering. Sentrumsplanen må ta hensyn til dette og sørge for at disse områdene bevares for fremtidige generasjoner." "En god byutvikling handler ikke bare om nye bygg og infrastruktur, men også om å ta vare på stedets historie og identitet. Kultur- og stedsanalysen er et viktig verktøy for å oppnå dette."	Innspill til handlingsprogrammet. Den kulturhistoriske stedsanalysen er tatt inn i bestemmelsene for oppfølging i videre planlegging.
17	Ann Christin Jordbakke	Bevare murbyen og sette krav til arkitektur og ivaretagelse av historien i området. - Flere historiske bygg bør markeres med blå skilt.	Innspill til handlingsprogrammet Innspill til Skien historielag.

		- Skien historielag bør engasjeres for å fremme og fremheve Skien historie. - Økt kunnskap om byen og murbyen sin historie GILU mener det må bli bedre tilrettelegging for syklist, blant annet med sammenhengende gang- og sykkelstier slik at det ikke skal være nødvendig å krysse hovedveien. Gang- og sykkelstier må deles med egne felt for gående og syklende. Det må lages turvei langs hele vestsiden av elva. Det må fastsettes en byggegrense mot vassdrag, jf. Risiko- og sårbarhetsanalyse som ligger i saken. Det bør utarbeides en risiko- og sårbarhetsanalyse for bygg med stor aktivitet for alle innbyggere, særlig med tanke på barn og ungdom, eldre og personer med funksjonsnedsettelse (eksempelvis kulturskolen). <i>I tillegg støtter GILU følgende forslag fra Lunde lokalutvalg:</i> <i>"Lunde lokalutvalg vil ha et levende sentrum og lys i vinduene: Trygge trafikkforhold for barn og voksne God mulighet for parkering for tilreisende og universell tilgjengelighet Mulighet for å bygge en ekstra etasje i Murbyen – tilbaketrukket fra fasaden. Aktivt ansvar fra kommunen i samarbeid med Skien by for liv og arrangement i sentrum Kommunen tar initiativ til prosjekt «Lys i første etasje»"</i>	Ligger geografisk utenfor sentrum. Det er fastsatt byggegrense på 10 meter. Det er det byggeier som har ansvar for og er ikke tema for denne planen. Tatt til orientering. Mulighet for å bygge en ekstra etasje i murbyen tilbaketrukket fra fasaden: Tatt til orientering.
--	--	--	---

18	Foreningen til Norske Fortidsminnesmerkens Bevaring Telemark Avdeling	Fortidsminneforeningen legger vekt på: - avgrensningen av sentrum. Grensene for hva som omtales som sentrum har flyttet seg slik at klosterøya og langbryggene er inkludert i arealet. Understreker at det som oppleves som sentrum er murbyen - murbyen er det mest verdifulle bygningsmiljø og må satses på. - Samspillet mellom nytt og gammelt vern gjennom bruk. - Togstopp i sentrum er et positivt tiltak. - Bevaring av høyder er viktig med hensyn til kulturminner og byopplevelsesmiljø. Å tillate 6 etasjer innfor deler av murbyen vil være svært negativ og forringe kvaliteten og opplevelsen av murbyen. Kulturhistorisk stedsanalyse for Skien redegjøres det for høyder på en grundig måte og må vektlegges når høyder i sentrum diskuteres. - Kravene til universell utforming skal tilfredsstilles, men tiltak skal ikke forringe kulturminnes verneverdi. - Balkonger mot gate/torv skal være inntrukket	Klosterøya og Langbryggene er inkludert i den forrige sentrumsplanen. Murbyen har fått en mer sentral plass i denne sentrumsplanen. I DIVE-analysen kom det fram til at murbyen har stor verdi. Å satse på murbyen er et viktig innspill i handlingsprogrammet til sentrumsplanen. Det er i handlingsprogrammet vi jobber med fysiske tiltak. Tatt til orientering. DIVE-analysen blir vektlagt til høydediskusjonen i sentrum. Prinsippene for universell utforming skal integreres i helhetsløsningen i planer og tiltak slik at spesialløsninger i størst mulig grad unngås. Jf. Planbestemmelsene pkt. 1.8.2 Ved istandsetting av kulturminner som vil være tilgjengelige for publikum skal kravene til universell utforming oppfylles der dette er mulig. Nødvendige tiltak skal ikke forringe kulturminnes verneverdi. Balkonger bør integreres i bygningskroppen og taket på balkongen bør være en forlengelse av husets tak.
----	---	--	---

		- Viktig at bestemmelsene sier noe om utforming og fargevalg av tekniske installasjoner på utsiden av byggene slik at eventuelle installasjoner blir best mulig tilpasset eksisterende bygninger. - støtter bestemmelser om bevaring av trær og vegetasjon - Mer liv i sentrum (murbyen) er viktig, som feks. felles aktiviteter og bruk av bakgårder/gårdsrom. For flere år siden var det stor satsing på bakgårder/gårdsrom hvor disse ble tatt i bruk og kunstnerisk utsmykking ble sterkt prioritert. - Store deler av bygningsmassen innenfor murbyen har blitt revet som ikke er av det gode for murbyens særpreg siden nybygg ikke er i samspill med den opprinnelige bystrukturen. - Nærkontakten med vannet. Vannet er byens kapital. - Kontakt og nærheten til øvre og nedre vannspeil. - Ønsker å bidra inn i neste kulturminneplanen.	Ventilasjonsanlegg og andre tekniske installasjoner skal integreres i takkonstruksjonen. Tatt til orientering. Innspill til handlingsplanprogrammet Skien 2040. Tatt til orientering. Det er blitt utarbeidet en DIVE og en byformveileder, samt en bestemmelse om at A- og B-objekter ikke tillates revet innenfor område "murbyen". Dette vil gi et sterkere vern slik at bygninger ikke blir rivet. I planbeskrivelsen legges det vekt på vannfronten. Tatt til orientering.
19	Grenland landbrukskontor	Integrere urbant landbruk i sentrumsplanen. - Det bør gjøres en kartlegging av potensielle områder for urbant landbruk. - Det bør utarbeides retningslinje og bestemmelser som sikrer urbant landbruk i sentrum og i nye byggeprosjekter. Ved å vurdere urbant landbruk tidlig, kan kommuner designe prosjekter som gir flere fordeler, som økt matsikkerhet, forbedret miljøkvalitet, økt sosial samholdighet og økonomiske muligheter i fremtiden.	Innspill til handlingsprogrammet. Tatt til orientering. Tatt til orientering.

		Det er viktig at vektlegging av urbant landbruk kommer inn så tidlig som mulig i plandokumentene til kommunen.	Tatt til orientering.
20	Renovasjon i Grenland IKS	Sentrumsplanen bør benevne og hensynta arealbruk for renovasjon, herunder tilrettelegging for felles renovasjonsløsninger. Dette gjelder både for rehabilitering og nybygg. Dette kan redusere transportbehov, bidra til ryddig og funksjonelt bymiljø og være et brannforebyggende tiltak.	Dette er innarbeidet.